

АНАЛІЗ УПРОВАДЖЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ПРАКТИК У МЕДСЕСТРИНСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

В. Ю. Білобривка, О. І. Андрейко

*Комунальний заклад вищої освіти Львівської обласної ради
«Львівська медична академія імені Андрея Крупинського»*

Вступ. Сучасна система медсестринської освіти відіграє визначальну роль у формуванні висококваліфікованих медичних працівників, які здатні впроваджувати передові методи і стратегії догляду за пацієнтами. Однак, з урахуванням постійних змін у медичній сфері та суспільних вимог, актуальність удосконалення медсестринської освіти стає очевидною. Одним із ключових аспектів удосконалення освіти є впровадження різних видів практик в освітній процес. Аналіз впровадження цих практик є важливим етапом для розуміння їх впливу на розвиток медсестринської практики та підготовку кваліфікованих фахівців. Ця дослідницька робота спрямована на вивчення різних форм практик, які впроваджують у медсестринську освіту, та їх впливу на професійний розвиток здобувачів вищої освіти. Шляхом аналізу практичного використання різноманітних методів і стратегій ми прагнемо визначити переваги, недоліки та можливості оптимізації даного процесу.

Мега роботи – розкрити ефективність та впровадження різних форм і видів практик у медсестринську освіту та їх вплив на якість професійної підготовки.

Окрім того, дослідження покликане виявити тенденції впровадження новітніх практик у медсестринську освіту, а також висвітлити перспективи їх подальшого розвитку. Результати даного аналізу можуть слугувати цінним внеском у вдосконалення програм медсестринської освіти та сприяти високій якості навчання в цій важливій галузі медичної практики.

Основна частина. Сестри/брати медичні є важливою ланкою у сфері охорони здоров'я, без якої не можливі формування, підтримання, збереження і відновлення здоров'я громадян України. Сучасна модель підготовки медсестринського персоналу передбачає, що сестри/брати медичні – це фахівці з професійною освітою, які поділяють філософію сестринської справи, мають право займатися відповідною професійною діяльністю і творчо виконують медсестринський процес. Відомо, що ВООЗ розглядає сестринський персонал як реальний потенціал для задоволення зростаючих потреб населення в доступній медичній допомозі. Саме тому значну увагу МОЗ України сьогодні приділяє вдосконаленню середньої ланки медичних працівників, при цьому особливий акцент ставить на покращенні роботи сестер/братів медичних.

Висновки. На наш погляд, проходження виробничих та переддипломних практик є вкрай важливим компонентом освітнього процесу, оскільки ступеневість освіти дає можливість набувати специфічних (фахових) навичок відповідно до рівня здобутої освіти. Освітньо-професійні програми, які ми проаналізували, вказують на те, що здобувачі вищої освіти мають можливість рівномірно і ступеневе отримувати якісну підготовку відповідно до рівня освіти. Чітко, структуровано та логічно сплановано всі види проходження практики. На наш погляд, заслугове на увагу розподіл функціональних обов'язків під час проходження переддипломної практики на останньому році навчання на ОПП «Сестринська справа» першого (бакалаврського) рівня освіти, оскільки здобувачі вищої освіти мають змогу працювати в різних відділеннях ЗОЗ на робочих місцях старших сестер медичних відповідних відділень. Також варто взяти до уваги проходження переддипломної практики здобувачами вищої освіти ОПП «Медсестринство» другого (магістерського) рівня освіти. Ці здобувачі під час проходження переддипломної практики працюють із заступниками генерального директора з медсестринства чи головними сестрами медичними.

Ключові слова: освітній процес; медсестринська практика; сестри/брати медичні; здобувач вищої освіти; нормативно-правова база.

ANALYSIS OF THE IMPLEMENTATION OF VARIOUS TYPES OF PRACTICES IN THE NURSING EDUCATIONAL PROCESS

V. Yu. Bilobryvka, O. I. Andreiko

*Municipal institution of higher education of the Lviv Regional Council
“Andrei Krupynskyi Lviv Medical Academy”*

Introduction. The modern system of nursing education plays a decisive role in the formation of highly qualified medical workers who are able to implement advanced methods and strategies for patient care. However, taking into account the constant changes in the medical field and social requirements, the urgency of improving nursing education becomes obvious. One of the key aspects of improving education is the introduction of various types of practices into the educational process. Analysis of the implementation of these practices is an important stage for understanding their impact on the development of nursing practice and the training of qualified specialists. This research work is aimed at studying different forms of practices that are implemented in nursing education and their impact on the professional development of students of higher education. By analyzing the practical use of various methods and strategies, we aim to identify advantages, disadvantages and opportunities for optimization of this process.

This aim of the study – to reveal the effectiveness and implementation of various forms and types of practices in nursing education and their impact on the quality of professional training.

In addition, the research is designed to identify trends in the introduction of the latest practices in nursing education, as well as to highlight the prospects for their further development. The results of this analysis can serve as a valuable contribution to the improvement of nursing education programs and contribute to the high quality of education in this important field of medical practice.

The main part. Medical nurses are an important link in the field of health care, without which is impossible to form, maintain, preserve and restore the health of Ukrainian citizens. The modern model of training of nursing personnel assumes that a nurse is a specialist with a professional education who shares the philosophy of nursing. Has the right to perform appropriate professional activities and creatively carries out the nursing process. As you know, the World Health Organization (WHO) considers the nursing staff as a real potential to meet the growing needs of the population in affordable medical care. That is why the Ministry of Health (MOH) of Ukraine today pays considerable attention to the improvement of the middle level of medical workers, with a special emphasis on improving the work of medical nurses.

Conclusions. In our opinion, the passing of industrial and pre-diploma practices is an extremely important component of the educational process, since the level of education provides an opportunity to acquire specific (professional) skills in accordance with the level of education obtained. The educational and professional programs analyzed by us indicate that those seeking education have the opportunity to receive quality training in a uniform and progressive manner according to the level of education. All types of practice are clearly, structured and logically planned. In our opinion, the distribution of functional responsibilities during pre-diploma practice in the last year of study at OPP Nursing, first (bachelor's) level of education is worthy of attention, since students of higher education have the opportunity to work in various departments of health care at the workplaces of senior nurses of medical appropriate branches. Also, it is worth taking into account the completion of pre-diploma practice by students of the higher education OPP Nursing, second (master's) level of education. The above-mentioned applicants work with deputy general directors of nursing or chief medical nurses during their pre-diploma practice.

Key words: educational process; nursing practice; medical nurse; student of education; regulatory and legal framework.

Вступ. Сучасна система медсестринської освіти відіграє визначальну роль у формуванні висококваліфікованих медичних працівників, які здатні впроваджувати передові методи і стратегії догляду за пацієнтами. Однак, з урахуванням постійних змін у медичній сфері та суспільних вимог, актуальність удосконалення медсестринської освіти стає очевидною.

Одним із ключових аспектів удосконалення освіти є впровадження різних видів практик в освітній про-

цес. Аналіз упровадження цих практик є важливим етапом для розуміння їх впливу на розвиток медсестринської практики та підготовку кваліфікованих фахівців.

Професія сестри медичної належить до системи професій «людина – людина», тому свій робочий час вона повинна приділяти вмінню зібрати максимальну інформацію про проблеми пацієнта, проаналізувати її, узагальнити і встановити медсестринський діагноз, спільно з родиною спланувати медсестрин-

ські втручання, переконати пацієнта в їх доцільності та необхідності, пояснити суть маніпуляцій, отримати згоду на виконання втручань, провести їх і проаналізувати результати, а при потребі провести корекцію та повторні втручання для досягнення бажаного ефекту [1].

Мета роботи – розкрити ефективність та впровадження різних форм і видів практик у медсестринську освіту та їх вплив на якість професійної підготовки.

Окрім того, дослідження покликане виявити тенденції впровадження новітніх практик у медсестринську освіту, а також висвітлити перспективи їх подальшого розвитку. Результати даного аналізу можуть слугувати цінним внеском у вдосконалення програм медсестринської освіти та сприяти високій якості навчання в цій важливій галузі медичної практики.

Основна частина. Сестри/брати медичні є важливою ланкою у сфері охорони здоров'я, без якої не можливі формування, підтримання, збереження і відновлення здоров'я громадян України. Сучасна модель підготовки медсестринського персоналу передбачає, що сестри/брати медичні – це фахівці з професійною освітою, які поділяють філософію сестринської справи, мають право займатися відповідною професійною діяльністю і творчо виконують медсестринський процес. Відомо, що ВООЗ розглядає сестринський персонал як реальний потенціал для задоволення зростаючих потреб населення в доступній медичній допомозі. Саме тому значну увагу МОЗ України сьогодні приділяє вдосконаленню середньої ланки медичних працівників, при цьому особливий акцент ставить на покращенні роботи сестер/братів медичних. Сестри медичні – це найбільший загін фахівців охорони здоров'я будь-якої країни. В Європі працює понад 5 млн медсестер, з них близько 330 тис. – в Україні [2]. Міжнародна практика показує, що межа між професіями лікаря і сестри/брата медичних зміщується в напрямку надання більших повноважень сестрам медичним. Суттєво більші строки і, відповідно, вартість підготовки лікарів підвищують вартість медичної послуги. Тому, якщо сестри/брати медичні можуть самостійно надавати послуги там, де це можливо, такі послуги стають дешевшими та доступнішими для пацієнтів [3].

Для надання високоякісних медичних послуг, урахувавши підвищені стандарти якості життя та інтегруючись в Європейській освітній і науковий простір, необхідно внести кардинальні зміни та роз-

глядати нові підходи і напрямки здобування освіти сучасними сестрами/братами медичними, базуючись на високому професійному рівні та різноплановій компетентності. Враховуючи отриманий рівень освіти, сестрам/братам медичним потрібно застосувати у практичній діяльності знання, вміння, навички і ставлення з метою ефективного виконання медсестринських функцій, різноманітних завдань та управління медсестринським персоналом, які вони одержали під час здобуття освіти. Формування різносторонніх компетенцій та їх передача майбутнім фахівцям медсестринства відводять важливу роль вищим медсестринським закладам освіти під час професійної підготовки сестер/братів медичних, а також у процесі безперервної медсестринської освіти в подальшому професійному житті.

На думку МОЗ України, крім покращення умов праці середнього медичного персоналу, необхідно звернути увагу на більш якісний та сучасний рівень освіти сестер/братів медичних, розширення спектра повноважень. Саме сестра/брат медичні найбільше часу проводять із пацієнтами, і саме від них дуже часто залежить процес одужання. Ширший спектр повноважень (як це відбувається на Заході) заощаджує лікарю дуже багато часу та дає можливість допомагати більшій кількості пацієнтів. Тому необхідно запровадити сучасні міжнародні стандарти і вчити наших сестер/братів медичних сучасних практик та інноваційних технологій діагностики, які зараз застосовують у медицині, й більше приділяти уваги навчання на робочих місцях – проходженню різних видів практик.

Невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх спеціалістів медсестринської сфери є проходження здобувачами різних видів практик. Заклади вищої освіти в наданні освітніх послуг регламентують свою діяльність, керуючись нормативно-правовою базою, а саме:

- наказом МОН України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 08.04.1993 р. № 93;
- наказом МОЗ України «Про затвердження Положення про організацію та проведення практики студентів вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів I–II рівнів акредитації» від 07.12.2005 р. № 690.

Заклади вищої освіти розробляють, на основі вищевказаних нормативно-правових документів, положення, які регламентують проходження виробничих та переддипломних практик.

На сьогодні, згідно зі ст. 5 Закону України «Про вищу освіту», рівень вищої освіти можна визначити таким чином:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень.

Ступінь, який присвоюють, визначають за Законом України «Про вищу освіту» в такій формі (одне з наведеного): фаховий молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії.

Час не стоїть на місці, й з його зміною змінюються і підходи у підготовці сестер/братів медичних для майбутньої професії. Науковці, викладачі, навчальні частини закладів медсестринської освіти шукають нові форми доступного викладу та засвоєння теоретичного матеріалу і використання його для формування професійних умінь та навичок у процесі практичної підготовки. Застосовуючи сучасні наукові підходи до розвитку медсестринства як окремої науки, узагальнивши загальні надбання науковців та свій досвід, систематизувавши, компонуєть у нові літературні, теоретичні, практичні, методичні джерела. Також виклики сучасної медсестринської освіти вимагають тісної співпраці із зовнішніми зацікавленими особами. При проведенні різноманітних тренінгів, зустрічей, лекцій-бесід із практичними сестрами/братами медичними дають можливість упроваджувати в освітній процес потреби сучасного медсестринства, якісно надавати освітні послуги, готуючи конкурентоспроможних професіоналів.

Оскільки невід'ємною складовою частиною освітнього процесу в підготовці майбутніх фахівців з медсестринства є виробничі та переддипломні практики, то ми проаналізували освітньо-професійні програми, які впроваджено у КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського», а саме ОПП «Сестринська справа» кваліфікаційного рівня «фаховий молодший бакалавр», перший (бакалаврський) рівень освіти, ОПП «Медсестринство» другого (магістерського) рівня освіти, і відповідні навчальні плани. Аналізуючи освітньо-професійні програми та їх навчальні плани, можемо констатувати, що розподіл проходження практик є логічним і структурованим відповідно до здобування освіти відповідного рівня.

Починаючи з кінця першого курсу навчання, всіх здобувачів освіти, крім здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти, скеровують

у ЗОЗ для проходження виробничої практики з догляду за пацієнтами, що забезпечує їм підсилення отриманих теоретичних знань та практичних навичок, якими вони оволоділи, вивчаючи освітній компонент «Основи медсестринства». Наприкінці другого чи третього року навчання (це залежить від навчальних планів) здобувачів освіти двох рівнів скеровують для проходження виробничої практики у ЗОЗ, де мають змогу закріпити та підсилити набуті компетентності з таких освітніх компонент, як «Медсестринство у внутрішній медицині», «Медсестринство в хірургії». На наступному етапі проходження практики є кардинальна відмінність між рівнями освіти, які здобувають студенти, а саме фахових молодших бакалаврів скеровують для проходження переддипломної практики у ЗОЗ, де повинні підсилити набуті компетентності з трьох фахових освітніх компонент: «Медсестринство у внутрішній медицині», «Медсестринство в хірургії» та «Медсестринство в педіатрії». Цей вид практики дає можливість здобувачам вищої освіти вдосконалити такі компетентності, як ефективна комунікація з пацієнтом та його оточенням, медичним персоналом, техніка медсестринських маніпуляцій, а також розробляти план медсестринського догляду за пацієнтом і оцінювати його результати, вибирати правильну тактику під час надання невідкладної долікарської допомоги, дотримуватися правил інфекційної безпеки й інфекційного контролю, проводити профілактичні заходи, пропагувати здоровий спосіб життя.

Здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні освіти, на останньому році навчання скеровують у ЗОЗ для проходження переддипломної практики. Переддипломна практика здобувачів ОПП «Сестринська справа» першого (бакалаврського) рівня освіти передбачає розвиток та вдосконалення медсестринських клінічних навичок і дає можливість удосконалити практичні навички з менеджменту та лідерства в медсестринстві в різних відділеннях закладів охорони здоров'я, оскільки здобувачі вищої освіти цей вид практики проходять під керівництвом старших сестер медичних відділень.

Здобувачі ОПП «Медсестринство» другого (магістерського) рівня освіти проходять два види практики, а саме: в кінці першого року навчання – педагогічну практику, що дає можливість здобувачам вищої освіти вдосконалити свої педагогічні навички, ораторські здібності, розробляти теоретичний і

практичний матеріал, проводити заняття для студентів ОПП «Сестринська справа», та управлінську практику, яка дає можливість вдосконалити менеджментські й лідерські навички – вміння планувати, організовувати, впроваджувати та здійснювати контроль у відділеннях закладів охорони здоров'я.

Висновки. Отже, на наш погляд, проходження виробничих та переддипломних практик є вкрай важливим компонентом освітнього процесу, оскільки ступеневість освіти дає можливість набувати специфічних (фахових) навичок відповідно до рівня здобутої освіти. Освітньо-професійні програми, які ми проаналізували, вказують на те, що здобувачі вищої освіти мають можливість рівномірно і ступенево отримувати якісну підготовку відповідно до рівня освіти. Чітко, структуровано та логічно спла-

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шарлович З. П. Науковий підхід до аналізу процесу підготовки сімейних медсестер в системі фахової та неперервної медичної освіти / З. П. Шарлович // Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії : зб. матеріалів конференції. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – С. 230–236.
2. Васильєва Н. А. Організація роботи медперсоналу під час епідемії грипу та профілактичні заходи / Н. А. Ва-

REFERENCES

1. Sharlovych, Z.P. (2011). Naukovyi pidkhdid do analizu protsesu pidhotovky sim'ynykh medsester v systemi fakhovoi ta neperervnoi medychnoi osvity [Scientific approach to the analysis of the process of preparing family nurses in the system of professional and continuous medical education]. In *Teoriia i praktyka pidhotovky maibutnikh uchyteliv do pedahohichnoi dii: zb. materialiv konferentsii [Theory and practice of preparing future teachers for pedagogical action: collection of conference materials]*. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU im. Ivana Franka [in Ukrainian].
2. Vasylieva, N.A., & Zubkovych, L.M. (2010). Orhanizatsiia roboty medpersonalu pid chas epidemii hrypu ta

novano vsi vydy prokhodzhennya praktyky. Na nash poglyad, zaslugovuye na увагу розподіл функціональних обов'язків під час проходження переддипломної практики на останньому році навчання на ОПП «Сестринська справа» першого (бакалаврського) рівня освіти, оскільки здобувачі вищої освіти мають змогу працювати в різних відділеннях ЗОЗ на робочих місцях старших сестер медичних відповідних відділень. Також варто взяти до уваги проходження переддипломної практики здобувачами вищої освіти ОПП «Медсестринство» другого (магістерського) рівня освіти. Ці здобувачі під час проходження переддипломної практики працюють із заступниками генерального директора з медсестринства чи головними сестрами медичними.

сильєва, Л. М. Зубкович // Медсестринство. – 2010. – № 4. – С. 22–24.

3. Балабанова К. Як розвиток медсестринства допоможе зробити медпослуги доступнішими / К. Балабанова, Центр розвитку медсестринства Міністерства охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/05/25/241107> (дата звернення : 23.12.2023).

profilaktychni zakhody [Organization of medical staff work during the flu epidemic and preventive measures]. *Medsestrynstvo – Nursing*, 4, 22-24 [in Ukrainian].

3. Balabanova, K. (2020). Yak rozvytok medsestrynstva dopomozhe erobyty medposluhy dostupnishymy [How the development of nursing will help to make medical services more accessible]. Tsentr rozvytku medsestrynstva Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy – Nursing Development Center of the Ministry of Health of Ukraine. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/05/25/241107> (date of application 12/23/2023) [in Ukrainian].

Отримано 21.11.2023